

GLOBAL EKOLOGIK MUAMMOLARNING IJTIMOIIY TA‘SIRI VA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI

Inombekov Ozodbek Nasibilloevich

Qo‘qon universiteti Andijon filiali

E-mail inombekovo@gmail.com

Tel-99884008306

Annotatsiya

Mazkur maqola Dunyo miqyosida ekologik muammolar, jumladan, iqlim o'zgarishi, suv resurslarining kamayishi va ifloslanish, ijtimoiy barqarorlikka tahdid solmoqda. Barqaror rivojlanish strategiyalari, ekologik ta'lim, xalqaro hamkorlik va innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali ushbu muammolarni bartaraf etishga qaratilgan. O'zbekistonda ham ekologik xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda

Kalit so‘zlar Yashil o'sish Tabiatga asoslangan yechimlar Ijtimoiy korxonalar . Adolatli energiya o'tishi.

Аннотация

Эта статья Глобальные экологические проблемы, включая изменение климата, истощение и загрязнение водных ресурсов, угрожают социальной стабильности. Стратегии устойчивого развития, экологическое образование, международное сотрудничество и внедрение инновационных технологий направлены на преодоление этих проблем. В Узбекистане также реализуются меры, направленные на обеспечение экологической безопасности.

Ключевые слова Зеленый рост Природные решения Социальные предприятия. Справедливый энергетический переход.

Abstract

This article Global environmental problems, including climate change, water depletion and pollution, threaten social stability. Sustainable development strategies, environmental education, international cooperation and the introduction of innovative

technologies are aimed at overcoming these problems. Measures aimed at ensuring environmental safety are also being implemented in Uzbekistan

KeyWords Green growth Nature-based solutions Social enterprises. Fair energy transition. Albatta, sizga O‘zbekistonning ekologik muammolarining ijtimoiy ta’siri, barqaror rivojlanish strategiyalari, yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayoni va shu boradagi qonun-huquqiy asoslar haqida tayyor maqola va foydali manbalarni taqdim etaman. Dunyo bo‘ylab ekologik muammolar, jumladan iqlim o‘zgarishi, suv resurslarining kamayishi, havoning ifloslanishi va biologik xilma-xillikning yo‘qolishi kabi masalalar, ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarni bevosita ta’sir qiladi. Bu holat, ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda aholining kambag‘alligi, sog‘liqni saqlash tizimining zaifligi va ta’limga cheklangan kirish imkoniyatlari kabi muammolarni kuchaytiradi. Barqaror rivojlanish strategiyalari bu muammolarni hal qilishga qaratilgan.

BMT Barqaror Rivojlanish Maqsadlari (SDG) 2030 yilga qadar ekologik barqarorlikni ta’minlashga, ijtimoiy adolatni oshirishga va iqtisodiy o‘sishni barqaror qilishga intiladi. O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi O‘zbekiston Respublikasi 2019-yil 4-oktabrda “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini tasdiqlash” to‘g‘risida PQ-4477-sonli qarorni qabul qildi. Ushbu strategiya 2019–2030 yillarni qamrab oladi va quyidagi asosiy yo‘nalishlarni belgilaydi: Energiyani tejash va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish: issiqxona gazlarining ajralmalarini 2010-yildagi darajadan 35%ga qisqartirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarining ulushini elektr energiyasini ishlab chiqarish umumiy hajmining 30%ga yetkazish.

Sanoat tarmoqlarida energiya samaradorligini oshirish: sanoat sohasida energiya samaradorligini kamida 20%ga oshirish. Tabiiy resurslardan samarali foydalanish: suvdan foydalanish samaradorligini oshirish, yerlarning tanazzulga uchrashi bo‘yicha neytral balansga erishish. Ekologik barqarorlikni ta’minlash: “Yashil makon” umummilliy loyihasini kengaytirish, har yili 200 million tup daraxt ekish va respublikada yashillik darajasini 30%ga yetkazish. Mazkur strategiya doirasida 2022–

2026 yillarga mo'ljallangan chora-tadbirlar ham ishlab chiqilgan bo'lib, ular energiya resurslarini tejash, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish va sanoat tarmoqlarida ekologik xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan.

Bugungi kunda global iqlim o'zgarishi eng dolzarb ekologik muammolardan biridir. Iqlim o'zgarishining oldini olishga qarshi jahon mamlakatlari birgalikda kurashishlari muhimdir. Bu borada 2015 yil 12 dekabrda Parijda Birlashgan Millatlar Tashkilotining iqlim o'zgarishlari bo'yicha doiraviy konventsiyasiga bag'ishlangan konferentsiyaning 21-sessiyasida "Parij Bitimi" qabul qilindi va 2016 yil 4 noyabrda kuchga kirdi. Hozirgi vaqtda Parij Bitimini imzolagan 195 mamlakatning 180 tasi mazkur Bitimning ishtirokchisi hisoblanadi. Bitimni ratifikatsiya qilmagan mamlakatlar kuzatuvchi maqomiga ega bo'lib, ular uchun xalqaro tashkilotlar tomonidan iqlim bilan bog'liq loyihalarni moliyalashtirishda cheklanishlar qo'llaniladi. Bitimning maqsadi sayyoramizda global iqlim o'zgarishining, ya'ni isishning oldini olish. O'zbekiston 2017 yil 19 aprelda BMTning Nyu-Yorkdagi Bosh qarorgohida Parij bitimini imzolagan va 2018 yil 2 oktyabrda ratifikatsiya qilgan. Iqtisodiyot rivojlanishi ko'p hollarda tabiiy resurslarga bog'liq. Turli resurslarning mavjudligi xalq xo'jaligi tarmoqlarini muttasil rivojlantirib borishga imkon beradi. Bu borada ekologik tabiiy resurslarning ham o'z o'rnini bor.

Dunyo bo'yicha yalpi ichki mahsulotning 35 foizidan ortig'ini ekologik soha resurslari yetkazib beradi va aholi soni ortib borishi bilan bu raqam yana ortib boradi. Er sharida kislorodning asosiy manbai hisoblangan o'rmonlar maydoni yil sayin (125 ming km² ga) qisqarmoqda. XXI asrning boshiga kelib sayyoramiz yashil boyligi-o'rmonlarning 50 foizdan ortig'i inson tomonidan kesib bo'lindi. Bu albatta ekologik muammolarning keskinlashuviga olib keladi. Quyidagi jadvaldan ko'rinib turibdiki, yer yuzida o'rmon maydonlarining qisqarish tendentsiyasi kuzatilmoqda. 1990 yilda dunyo o'rmon maydonlari 41 683 990 ming km² ni tashkil etgan bo'lsa, 2000 yilga kelib bu ko'rsatkich 40 850 630 ming km² ga teng bo'ldi. Ya'ni, 833 360 ming km² ga qisqargan, bu jami dunyo o'rmon maydonining 2,04 foizni tashkil etadi. 2010 yilda o'rmon maydonlari 40 329 050 ming km² ni tashkil etdi, ya'ni, 2000 yilga

nisbatan 1,29 foizga (521 580 ming km²) qisqargan. Eng ko'p o'rmonlarning qisqarish holati Afrika va Janubiy Amerika hududlariga to'g'ri keladi. Afrikada o'rmonlar maydoni 2000 yil 1990 yilga nisbatan 406 740 ming km² ga qisqargan, ya'ni 5,74 foizni tashkil etadi. 2010 yilda 2000 yilga nisbatan 5,06 foizga (341 450 ming km²) qisqargan. Janubiy Amerikada esa 2000 yil 1990 yilga nisbatan 4,66 foizga (421 320 ming km²) qisqargan. 2010 yilda esa 2000 yilga nisbatan 4,62 foizga (399 710 ming km²) qisqarganini ko'rishimiz mumkin. 1. Yashil iqtisodiyot va barqaror iste'mol: Resurslarni tejash, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash orqali yashil iqtisodiyotga o'tish muhimdir.

Shuningdek, barqaror iste'mol va ishlab chiqarish amaliyotlarini qo'llash zarur. 2. Ijtimoiy inklyuzivlik va tenglik: Barqaror rivojlanish ijtimoiy tenglikni ta'minlashni, ayollar va kam ta'minlangan guruhlarning huquqlarini himoya qilishni o'z ichiga oladi. Bu, o'z navbatida, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi. 3. Yashil moliyalashtirish va investitsiyalar: Barqaror rivojlanish loyihalarini moliyalashtirish uchun yashil obligatsiyalar, barqaror investitsiya fondlari va davlat-sahovat hamkorliklari muhim ahamiyatga ega. Masalan, Green Climate Fund rivojlanayotgan mamlakatlarga iqlim o'zgarishiga moslashish va unga qarshi kurashish uchun moliyaviy yordam ko'rsatadi. 4. Mahalliy bilimlarni integratsiya qilish: Mahalliy jamoalar va an'anaviy bilimlarni ilmiy tadqiqotlar bilan birlashtirish orqali barqaror amaliyotlarni rivojlantirish mumkin. Masalan, Hindistondagi Van Panchayats (o'rmon kengashlari) mahalliy jamoalarni o'rmonlarni boshqarishda ishtirok etishga jalb qiladi. 5. Xalqaro hamkorlik va siyosiy iroda: Iqlim o'zgarishi kabi global muammolarni hal qilish uchun xalqaro kelishuvlar, masalan, Parij kelishuvi, muhimdir. Shuningdek, siyosiy iroda va shaffof boshqaruv tizimlari barqaror rivojlanishning asosiy omillaridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktabrdagi PQ-4477-sonli qarori.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrdaqi qarori.
3. O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiyot va moliya vazirligining rasmiy veb-sayti.
4. Nordic_Press jurnalining maqolasi: “O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi: muammolar va rivojlanish yo‘nalishlari”.
5. ResearchGate maqolasi: “O‘zbekistonning yashil iqtisodiy strategiyasi va uni amalga oshirishning asosiy yo‘nalishlari”.

